

С. П. Кучин,

к. е. н., доцент, старший науковий співробітник наукового відділу з проблем державної безпеки Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

S. Kuchyn,

PhD in economics, associate professor, Senior scientific employee of Scientific department of the State Security problems of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

DIRECTIONS OF PERFECTION OF FINANCIAL AND ECONOMIC MECHANISM OF STATE MANAGEMENT IN THE SPHERE OF CULTURE IN UKRAINE

У статті досліджено сучасні умови реалізації фінансово-економічного механізму державного управління сферою культури в Україні. Акцент дослідження зроблено на аналізі специфіки фінансування сфери театрального мистецтва як частини сфери культури та об'єкту державного регулювання. Зазначено, що проблема фінансового забезпечення для сфери театрального мистецтва якнайяскравіше відображає складність та актуальність проблеми фінансування закладів сфери культури з огляду на високу "капіталоємність" театральної справи. Зроблено висновок, що державна економіко-фінансова стратегія розвитку сфери культури повинна вирішувати взаємопов'язані проблеми, перша з яких полягає у сприянні пошуку реальних джерел та оптимальної моделі фінансування, друга — в контролі за ефективним використанням отриманих фінансових ресурсів. Ефективне вирішення проблеми стабільного фінансового забезпечення відтворювального процесу в сфері культури можливо тільки за допомогою оптимального поєднання різних існуючих моделей фінансування та дотримання принципів державної культурної політики.

This article investigates the current conditions of realization of the financial and economic mechanism of state management in the sphere of culture in Ukraine. The emphasis of research is placed on the analysis of the specifics of financing of the theatrical art sphere as a part of cultural sphere and an object of state regulation. It's noted that the problem of financial support for the sphere of theatrical art reflects the complexity and urgency of the problem of financing of cultural field institutions more brightly, taking into account that there is a high capital intensity of theatrical affairs. It is concluded that the state economic and financial strategy of development of cultural sector must solve the interrelated problems, the first of which is to facilitate a search for the real sources and optimum financing model, the second — is to control the effective use of the received financial resources. Effective solution of the problem of stable financial support of the reproductive process in the sphere of culture is only possible with the using an optimal combination of various existing models of financing and an observance of the principles of state cultural policy.

*Ключові слова: фінансування, держава, культура, театр, управління, диверсифікація, політика.
Key words: financing, state, culture, theatre, management, diversification, policy.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Зі зміною економічної політики держави, пов'язаною з будівництвом ефективної економіки ринкового типу в умовах режиму жорсткої економії фінансових ресурсів принципово змінилась фінансова політика по відношенню до сфери культури. Складні та суперечливі процеси, що відбуваються в суспільно-політичному та економічному житті країни, зумовлюють несприятливість загальних економічних умов перехідного періо-

ду для здійснення розширеного фінансування діяльності як державних, так і приватних театрів. З огляду на це, завдання фінансового забезпечення роботи сфери театрального мистецтва, яка частини сфери культури, потребує формування ефективної економіко-фінансової стратегії розвитку театру, яка мусить відповідати творчій концепції колективу, сприяти її реалізації, бути реалістичною та адекватною об'єктивним умовам національної економіки та актуальним напрямом державної культурної політики. В дорожній карті реалізації стратегії сталого розвитку "Україна — 2020" [10] одним із пріо-

ритетів зазначено реформу державної політики в сфері культури. Враховуючи вищевказане, удосконалення фінансово-економічного механізму державного управління сферою культури в Україні є актуальною проблемою для розвитку сучасного українського суспільства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вивчення досвіду фінансування закладів театрального мистецтва, як найменш пристосованих до ринку в умовах жорсткої конкуренції, є надзвичайно цікавим проблемним полем для сучасного кола дослідників та керівників подібних закладів. Суттєвий внесок у дослідження проблем розвитку сфери культури, фінансово-економічного механізму управління сферою культури, трансформації сфери культури зробили такі вчені, як С. Андреев, И. Безгін, Г. Дутчак, С. Ленглі, Г. Осипов, Ю. Помпеев, Г. Тульчинський та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Ціль статті полягає у виявленні актуальних напрямів удосконалення фінансово-економічного механізму управління сферою культури в Україні. Акцент зроблено на дослідженні механізмів фінансування сфери театрального мистецтва як складової сфери культури та об'єкту державного регулювання. Проблема фінансового забезпечення, диверсифікації фінансових ресурсів для сфери театрального мистецтва якнайскраніше відображає складність та актуальність проблеми фінансування закладів сфери культури з огляду на високу "капіталоємність" театральної справи та прояву кризових явищ у національній економіці.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

З урахуванням об'єктивної необхідності державної та громадської підтримки сфери культури, висунуті різні припущення про природу, принципи та методи фінансування сфери культури. Середи найпопулярніших — рекомендації щодо бюджетного фінансування сфери культури, що володіють соціальною корисністю, споживання культурних благ окремими категоріями населення певної номенклатури послуг сфери культури, дія їх пересувних форм роботи.

У цілому ж, визначення розмірів суспільної підтримки та інструментів розподілу бюджетних коштів між організаціями культури є змістом складової культурної політики держави. При цьому баланс громадського та приватного фінансування в різних країнах, зумовлений особливостями їх культурної політики, сильно розрізняється: у США, Канаді, Японії, Австралії, Великобританії пропорції приватного фінансування вищі, ніж в інших європейських країнах. Вивчення позитивного досвіду країн, що досягли успіхів у вирішенні завдань культурної політики, а також пошуки нових джерел фінансування культурної діяльності та формування ефективного інституційного середовища функціонування сфери культури є ключовими завдання економіки культури [8, с. 126].

Доцільно виділити три основні моделі фінансового забезпечення діяльності творчих труп, які знайшли відображення майже в усіх історичних епохах. Мова йде про наступні джерела фінансування театрального мис-

тецтва: за рахунок державних або загальносуспільних коштів; коштом приватних осіб або підприємств; за рахунок власних коштів на принципах самофінансування та самоокупності. Історія розвитку театрального мистецтва надає чимало прикладів організації роботи театральних колективів як на засадах одного з названих джерел, так і на основі комбінованої моделі фінансово-матеріального забезпечення.

Сучасна успішна робота з пошуку джерел фінансування для сучасних суб'єктів сфери театрального мистецтва у вигляді "незаробленого доходу" є неможливою без використання ефективних методик та дієвих інструментів фандрейзингу, які запропоновані американською школою менеджменту для неприбуткових організацій, в тому числі, мистецького менеджменту, та пройшли успішну апробацію на практиці [4]. Саме пошуком коштів для організацій сфери культури в західних країнах займається спеціальна область діяльності — фандрейзинг (фандрайзинг). Свого найвищого розвитку він досяг в США. Це пояснюється тим, що заклади культури та мистецтва у США завжди отримували невелику допомогу від держави, і тому змушені були шукати додаткові джерела фінансування. Держава сприяла цьому, створюючи необхідні умови, розробляючи систему пільг і заохочень інвесторам — комерційним структурам, фондам, приватним особам. Поступово пошук додаткових джерел фінансування виділився в самостійну управлінську область діяльності [4].

Засновники сучасних театрів здійснюють їх фінансування в порядку та розмірах, передбачених установчими документами. Проаналізуємо джерела фінансування закладів театрального мистецтва в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України.

По-перше, це кошти державного бюджету або бюджетів інших рівнів. У більшості розвинених європейських країн бюджетне фінансування залишається головною формою підтримки сфери культури.

Частка видатків на культуру коливається в різних країнах в межах до 5% від загальних витрат бюджету. Вунітарних державах (Швеція) переважну роль продовжує відігравати центральний бюджет, тоді як у Німеччині його економічні функції, здебільшого, обмежуються сферою фінансування ефірного мовлення та зарубіжних культурних заходів. Пряме фінансування видатків та капіталовкладень — одна з найстаріших форм державної підтримки сфери культури. Нині вона застосовується по відношенню до окремих організацій культури (національних музеїв, архівів, бібліотек, театрів, ефірного мовлення). Спеціальні цільові трансферти, зазвичай, використовуються в рамках національних програм розвитку культури. Так, у Франції здійснюється програма перебудови та модернізації комерційних галузей культури. Більш поширеною формою прямої державної підтримки є гранти, що надаються як організаціям, так і окремим працівникам культури. Різноманіття грантів характерно для шведської системи фінансування сфери культури. У багатьох країнах, поряд з бюджетним фінансуванням, набуло поширення державне фінансування з позабюджетних фондів, формування яких виправдовувалося "особливими потребами" сфери культури у фінансових коштах і "національними інтересами". Традиційним джерелом таких фондів (Фінлян-

дія, Норвегія, Ірландія) стали надходження від національних лотерей, лото, спортивних тоталізаторів. У рамках моделі багатоканального фінансування культури та мистецтва, велике значення в європейських країнах відводиться специфічним податковим та іншим паракіскальним джерелам фінансування. Одним з таких специфічних джерел є ліцензійна плата за радіо- і телемовлення. Надходження від такого збору, в першу чергу, спрямовуються на розвиток самих організацій ефірного мовлення. Але в деяких країнах, наприклад, в Австрії, на додаток до звичайної ліцензійної плати введена надбавка, надходження від якої використовуються для субсидування "живої" культури (виконавське мистецтво). Ці кошти забезпечують фінансування 15% сукупних державних витрат Австрії на мистецтво, і 25% — на культуру. У ряді країн (Франції та країнах Північної Європи) застосовується такий специфічний податок, як відрахування 1% вартості будівництва державних установ на придбання творів образотворчого мистецтва [1].

Державне фінансування для більшості професійних стаціонарних сучасних українських театрів є традиційно найважливішим (85—90% від загальної суми надходжень), а витрати на виготовлення декорацій та костюмів для нових вистав, здебільшого, покриваються за рахунок самостійно зароблених коштів [5].

Нині сфера театрального мистецтва отримали значну ймовірність позбавлення або обмеження існуючих раніше гарантованих обсягів фінансування з боку держави. Державна фінансова підтримка мистецьких організацій залишається на низькому рівні. Потрібно зазначити, що в умовах нестабільності економіки, держава, як правило, відчуває нестачу бюджетних коштів. Враховуючи подібну специфіку, держава здійснює фінансування тільки державних установ у сфері культури, до того ж, за "залишковим" принципом. Навіть часткове фінансування приватних театрів за рахунок коштів державного бюджету не є реальним. Так само і органи місцевого самоврядування в умовах гострого дефіциту бюджетних ресурсів не спроможні надати приватним театральним колективам відчутну фінансову підтримку. Більш вірогідною є можливість отримання від держави допомоги у прихованій формі — передача в користування на пільгових умовах майна та надання різних пільг.

Державні кошти виділяються у формі підтримки діяльності театру загалом, або окремих проектів, шляхом надання фінансових ресурсів: субвенцій (повне безповоротне покриття видатків на реалізацію проекту), субсидій (часткове покриття видатків), державного замовлення (оплата за рахунок державних коштів певних культурно-мистецьких послуг, які надаються театром).

Основною перевагою державного фінансування театрального мистецтва є можливість організації стаціонарного, репертуарного театрального колективу, забезпеченого необхідною театальною інфраструктурою та ресурсами для реалізації творчих завдань і планів. Це дозволяє театру впроваджувати цілісну, довгострокову репертуарну політику та нехтувати касовим успіхом вистав. Основним недоліком державного фінансування є залежність театру від художніх смаків представників влади, їх обмеженості культурно-художнього світогляду чи ідеологічної заангажованості, що є причиною відмови державних театрів від виконання взірче-

вих драматичних або музичних творів; створення штучних перешкод для творчої реалізації талановитих виконавців, а також консервація застарілої стилістичної манери та дотримання суворой академічності вистав. Як правило, подібні театральні колективи схильні обирати модель тиражування уявлень єдиного ідеологічного і стилістичного напрямку [2, с. 101]. Театрам, що знаходяться на державному фінансуванні, як правило, притаманний кадровий застій, особливо щодо представників художнього керівництва [9].

Відповідно до звітностей Державного казначейства України, фінансування державного сектора сфери культури відбувається за рахунок коштів державного, обласних, міських та районних бюджетів, а також за рахунок спеціальних коштів, і коштів, які організації отримують від надання платних послуг. Фінансування видатків на культуру в загальному вигляді має наступну структуру: міські та районні бюджети — 40%, державний бюджет — 25%, обласні бюджети — 20%, платні послуги та спеціальні кошти — 15% [7]. Сукупні доходи театрів коливаються від кількох сотень тисяч гривень у малих міських театрах до десятків мільйонів у національних театрах Києва. Структура фінансових надходжень у всіх театрах є подібною: бюджетне фінансування — 70—80%; доходи від основної діяльності — 15—25%; інші надходження: 5—10% [5].

Статистичні дані щодо бюджетного фінансування українських закладів культури свідчать про існування стійкої, яскраво вираженої тенденції позбавлення культурної сфери пріоритетності при формуванні бюджетної політики. Рівень фінансування сфери культури не тільки не зростає, як того вимагає законодавство, а і постійно зменшується. У розвинутих країнах частка державних витрат на культуру складає від 2,5% — у Бельгії, до 4,8% — у Швеції, і має тенденцію до збільшення відповідно до зростання обсягів ВВП [5].

По-друге, це фінансування з комерційного сектору, сектору домогосподарств та благодійних організацій. Театр має право отримувати кошти приватних осіб чи підприємств у формі безповоротної допомоги, грошові кошти або майно, які передаються у власність театру, благодійні пожертвування в грошовій, або натуральній формі у вигляді систематичних, одноразових внесків або у вигляді повного або часткового фінансування витрат театру.

Потужне джерело формування фінансових ресурсів організацій театального мистецтва — це комерційні підприємства. Бізнес може вкладати кошти в мистецтво не тільки за альтруїстичними мотивами. Комерційні підприємства надає театральним закладам фінансову допомогу з метою отримання певних зисків у вигляді податкових пільг, прямої чи прихованої реклами, поширення інформації про фірму та позитивної суспільної оцінки його діяльності. Така допомога отримала назву спонсорства. Вона є елементом маркетингу підприємства-спонсора, тобто частиною стратегії просування товарів підприємства на ринки, спрямованої на збільшення обсягів збуту та надходжень фінансових ресурсів у вигляді виручки від продажу товарів та послуг.

Нині майже всі види засобів масової інформації перенасичені рекламою, внаслідок чого вона, значною мірою, втрачає ефективність та здатність істотним чином впливати на рішення споживача. Короткострокові

спонсорські кампанії, пов'язані зі збутом, поступаються місцем перед тривалим спонсорством як елементом суспільно значущого та відповідального маркетингу фірми та одним з напрямів діяльності організацій, що формує її ідентичність та індивідуальність.

Вкладення коштів в окремі художні проекти з метою отримання прибутку можна розглядати як двояке явище. З одного боку, отримання прибутку як для організації, так і для інвестора — явище позитивне. З іншого — перед керівниками театральних установ виникає складна проблема, яка пов'язана з можливою загрозою для театрів, що криється у перемозі принципів економічної ефективності над ефективністю соціальною. Це приховує в собі небезпеку розвитку в театральному мистецтві "масової культури". Збереження національної самобутності, поширення кращих досягнень традиційної, класичної культури та духовних цінностей, неможливі на сьогоднішній день без комплексного державного підходу до вирішення цієї проблеми й суспільного усвідомлення всієї складності та небезпеки ситуації, що виникає з поширенням "масової культури", "вестернізації" суспільства.

Відсторонення людини від класичних культурних, духовних цінностей викоринює людську сутність, і знищує інтелектуальну незалежність як індивіда, так і суспільства в цілому. Ефективне вкладання коштів в продукт масової культури дає величезні фінансові вигоди, але знищує прагнення людини до високих цінностей, розвитку творчого початку, перетворює на залежного споживача продукції низької духовної якості. Проблема збереження національної культури повинна бути одним з пріоритетних напрямків в гуманітарній політиці держави.

Низький рівень доходів населення в Україні не дозволяє сподіватися на відчутну фінансову підтримку установ сфери культури з боку домогосподарств. Сучасна світова фінансово-економічна криза негативно впливає на соціально-економічний розвиток країни — гальмується зростання реальних доходів населення, що призводить до падіння активності приватних осіб. Приватне інвестування в організації театрального мистецтва в силу невизначеності зустрічного ефекту можна порівняти з венчурним фінансуванням, яке пов'язане з підвищеним ризиком втрат.

Актуальним питанням залишається можливість інвестування, вкладення коштів у сферу культури з метою отримання прибутку. Згідно з Законом України "Про інвестиційну діяльність", інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Дослідження інвестиційної діяльності є однією з нагальних проблем сучасної світової та української економіки. Як показує сучасна світова практика, успішний розвиток економіки неможливий без зовнішніх і внутрішніх інвестицій. Інвестиційна діяльність виступає джерелом розвитку народного господарства. Не є виключенням сфера культури.

Згідно з дослідженнями Міжнародного фонду Блейзера, який є провідним фондом прямого інвестування в Південно-Східній Європі, головною тривоگوю інвесторів в Україні на сьогодні є макроекономічна нестабільність та непередбачуване правове середовище.

Інвестиції в сферу культури — це інвестиції в художньо-естетичну, морально-етичну, інформаційно-історичну якість життя суспільства. Але, як і раніше, недостатньо розробленими — і з позицій економічної науки, і з точки зору культурної практики — залишаються питання ефективності інвестицій у сферу культури [8, с. 127].

По-третє, це самофінансування та залучення додаткових ресурсів на фінансовому ринку. Театри мають право здійснювати комерційну господарську діяльність. Фінансування за рахунок власних коштів може відбуватися на основі створення, публічного показу вистав, інших творів театрального мистецтва, організації мистецьких фестивалів, конкурсів, оглядів, а також реалізації квитків на зазначені заходи. Театри мають можливість готувати театральні постановки, театральні концертні програми на основі договорів з юридичними та фізичними особами.

Визначення принципів та парадигми прокатної діяльності має здійснюватися театральним менеджментом з використанням теоретичних моделей і всієї палітри практичних інструментів маркетингу, застосування яких дозволяє забезпечити максимальне задоволення попиту потенційної глядацької аудиторії на театральну продукцію при мінімальних затратах на здійснення публічного показу вистави. Джерелами додаткових фінансових надходжень можуть бути: організація стажувань; надання постановочних послуг, сценічних постановочних засобів; виготовлення предметів художнього оформлення; надання власної сцени іншим театрам для проведення гастрольних заходів, спільних проектів і програм; підготовка, тиражування та реалізація інформаційно-довідкових і рекламних матеріалів, копій відеоматеріалів та фонограм. До додаткових джерел фінансування можна віднести надходження коштів від: реалізації сувенірної продукції та видавничої діяльності; стягування плати за відеозйомки, фотозйомки, інтерв'ю за умови дотримання відповідного законодавства; винагорода (компенсація) за використання майнових прав інтелектуальної власності, що належать театру; продаж квитків; продюсерська діяльність; організація харчування працівників театру та глядачів; розміщення реклами в театрі; організація презентацій.

Залучення додаткових оборотних коштів може відбуватись за рахунок акціонерного капіталу та позикових коштів шляхом випуску та подальшого продажу акцій, випуску облігацій або отримання позик. Що стосується акціонерного капіталу, то в сучасних умовах господарювання дане джерело фінансування театральних установ відсутнє, хоча в історії розвитку вітчизняного театрального мистецтва є приклади успішного акціонування цих установ на початку ХХ ст.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Таким чином, область діяльності по залученню фінансових ресурсів для установ театрального мистецтва досить велика. Але, в кінцевому підсумку, сили всіх учасників фінансування установ театрального мистецтва мають бути спрямовані на досягнення єдиної мети — збереження та розвиток культури та мистецтва, поширення та ствердження в суспільстві загальноприйнятих моральних цінностей. Завдання фінансового забезпечення роботи театрального колективу вимагає від дер-

жави підтримки формування ефективної економіко-фінансової стратегії розвитку театральної сфери, яка мусить відповідати творчій концепції колективу, бути реалістичною, адекватною об'єктивним умовам національної економіки та пріоритетам державної культурної політики.

На перший погляд, очевидним шляхом поліпшення фінансового стану театрів є подальше збільшення бюджетних субсидій. Однак складна фінансова-економічна ситуація в державі звужує можливості державного фінансування сфери культури. Інший шлях полягає в нарощуванні власне-зароблених коштів. Проте державні та комунальні театри не можуть нескінченно підвищувати ціни на квитки, повністю віддавати пріоритет постановці комерційних розважальних вистав, не кажучи вже про практику здачі в оренду театральних приміщень гастролерам та різного роду комерційним структурам.

Основні моделі фінансування театрів відзначаються перевагами та недоліками, які носять об'єктивний характер, істотно впливають на творчий театральний процес, певним чином позначаючись на ідейно-художній спрямованості репертуарної політики театру, на рівні виконавської майстерності, на загальному художньому рівні сценічних творів. Кошти, залучені на засадах благодійної підтримки, допомагають театру подолати збитковість своєї діяльності та забезпечити високий художній рівень театральної продукції. Власні доходи зменшують залежність театру від зовнішніх джерел фінансування, які сприяють зростанню обсягів благодійної допомоги, оскільки виступають індикатором творчої та комерційної успішності ідейно-художньої концепції, обраної театром, а також підвищують рівень матеріального забезпечення колективу.

Державна економіко-фінансова стратегія розвитку театру повинна вирішувати взаємопов'язані проблеми, перша з яких полягає у сприянні пошуку реальних джерел та оптимальної моделі фінансування, друга — в контролі за ефективним використання отриманих фінансових ресурсів. Ефективне вирішення проблеми стабільного фінансового забезпечення відтворювального процесу в сфері культури можливо тільки за допомогою оптимального поєднання різних існуючих моделей фінансування та дотримання принципів державної культурної політики.

Література:

1. Абанкина Т. Многоканальное финансирование культуры и искусства: зарубежный опыт / Т. Абанкина // Журнал Новой экономической ассоциации. — М.: ОАО "Первая образцовая типография". — 2012. — № 2 (14). — С. 138—141.
2. Безгин И.Д. Организационные проблемы театра / И.Д. Безгин / Киевская консерватория им. П.И. Чайковского; ред. В.Н. Клещикова. — К.: Компас, 1993. — 423 с.
3. Дутчак Г. Державна політика в Україні у галузі театрального мистецтва (1917—2000 рр.): дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.01 / Г. Дутчак. — Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова — К., 2004. — 263 с.
4. Ленгли С. Театральний менеджмент і продюсерство. Американський досвід / С. Ленгли / Переклад

з англ. за ред. І.Д. Безгіна. — К.: ВВП "Компас", 2000. — 640 с.

5. Національний звіт про культурну політику в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua>

6. Осипова Г.М. Удосконалення механізмів державного регулювання соціально-культурної сфери: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Г.М. Осипова; Донец. держ. ун-т упр. — Донецьк, 2012. — 20 с.

7. Помпеев Ю.А. История и философия отечественного предпринимательства / Ю.А. Помпеев. — СПб.: Санкт-Петербургский государственный университет культуры и искусств, 2002. — 272 с.

8. Рубинштейн А. Вступительная заметка / А. Рубинштейн // Журнал Новой экономической ассоциации. — М.: ОАО "Первая образцовая типография". — 2012. — № 2 (14). — С. 126—127.

9. Тульчинский Г.Л. Менеджмент в сфере культуры / Г. Тульчинский. — СПб.: Издательство "Лань", 2001. — 384 с.

10. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку "Україна — 2020" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

References:

1. Abankyna, T. (2012), "Multichannel financing of culture and art: foreign experience", Zhurnal Novej ekonomycheskoj assotsyatsyy, vol.2(14), pp. 138—141.
2. Bezghyn, Y.D. (1993), Orhanyzatsyonnye problemy teatra [Organizational problems of the theater], Kompas, Kyiv, Ukraine.
3. Dutchak, H. (2004), "Public policy in Ukraine in the field of theater arts (1917—2000 years.)", Abstract of Ph.D. dissertation, history, Natsional'nyj pedahohichnyj un-t im. M.P. Drahomanova, Kyiv, Ukraine.
4. Lenhli, S. (2000), Teatral'nyj menedzhment i prodyuserstvo. Amerykans'kyj dosvid [Theater management and prodyuserstvo. American experience], Kompas, Kyiv, Ukraine.
5. Ministry of Culture of Ukraine (2017), "National Report of cultural policy in Ukraine", available at: <http://mincult.kmu.gov.ua> (Accessed 05 March 2017).
6. Osypova, H.M. (2012), "Improvement of state regulation of the social sphere", Abstract of Ph.D. dissertation, Public Administration, Donets. derzh. un-t upr, Donets'k, Ukraine.
7. Pompeev, Yu.A. (2002), Ystoryia y fylosofyia otechestvennoho predprynymatel'stva [History and philosophy of Russian entrepreneurship], Sankt-Peterburhskyy hosudarstvennyj unyversytet kul'tury y yskusstv, St.Petersburg, Russia.
8. Rubynshtejn, A. (2012), "Introductory note", Zhurnal Novej ekonomycheskoj assotsyatsyy, vol.2(14), pp. 126-127.
9. Tul'chynskyy, H.L. (2001), Menedzhment v sfere kul'tury [Management in the field of culture], Yzdatel'stvo "Lan", St.Petersburg, Russia.
10. President of Ukraine (2015), Decree "On the Strategy for Sustainable Development "Ukraine-2020", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua> (Accessed 05 March 2017).

Стаття надійшла до редакції 10.03.2017 р.